

ЧУЄНКО В. І.,
аспірантка кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ БІЖЕНЦІВ

У статті розглянуто принципи правового статусу біженців, як один з елементів їх міжнародно-правового статусу, що визначають сутність та зміст правового становища даної категорії осіб у рамках міжнародного права, обмежують поведінку держав з метою дотримання й поваги до прав біженців, виконують утворювальні функції правовохисної системи, а також регламентують компетенцію держави у застосуванні норм щодо біженців.

Ключові слова: біженці, принципи, міжнародно-правовий статус біженців, захист біженців, права людини.

Постановка проблеми. Глобальний та гострий характер проблематики забезпечення прав біженців потребує чіткого та всеохоплюючого міжнародно-правового регулювання статусу цієї групи осіб. Разом з тим, у вітчизняних і зарубіжних наукових дослідженнях наголошується на невідповідності стану регламентації становища біженців в чинних міжнародних актах викликам сучасності. Існуюча ситуація зумовлена багатьма чинниками: – певною застарілістю змісту основоположних документів в даній сфері – Конвенції про статус біженців 1951 р. та Протоколу до неї 1967 р.; – наявністю великої кількості різнопланових міжнародних актів, що визначають режим біженців, більшість з яких носить рекомендаційний характер; – появою нових регіональних механізмів захисту прав біженців; – відмовою країн визнавати міжнародні стандарти в цій сфері та розділяти солідарну відповідальність за життя та безпеку таких осіб; – розповсюдженням в розвинутих державах політики «стримування» міграційних потоків із, так званих, «країн третього світу»; – суттєвою відмінністю між правовим статусом біженця, зафіксованим в міжнародних договорах, та їх фактичним становищем; – значним зростанням на початку XXI століття масштабів міграції населення в різних регіонах світу, викликаним нестабільністю політичного, соціально-економічного розвитку та виникненням нових збройних конфліктів. Зокрема, за останні 15 років число міжнародних мігрантів збільшилося на 40 відсотків і перевищила 250 мільйонів осіб [1; 21–24].

Аналіз останніх джерел і публікацій. Враховуючи загально визнану практичну значущість міжнародно-правової системи захисту прав біженців, пильна увага вітчизняних і зарубіжних науковців прикута до осмислення особливостей регулювання правового статусу біженців у сучасному міжнародному й наці-

ональному праві, зокрема й відповідних принципів, що визначають особливості змісту та сутності правового положення зазначеної категорії осіб. Зазначені проблемні питання висвітлені в роботах Анісімова Н. Н., Грабар Н. М., Гончаренко О. А., Гудвин-Гилл Г. С., Котляр О. І., Козинець І. Г., Козинець О. Г., Мун П. Г., Поєдинок О. Р., Сірант М. М. та ін. Водночас, у наявних наукових публікаціях недостатньо комплексно досліджено питання багатоманітності принципів міжнародно-правового статусу біженців.

Метою публікації є аналіз сучасних підходів до визначення принципів правового статусу біженців в міжнародному праві і на цій основі здійснення спроби спростити розуміння всієї багатоманітності зазначених принципів, як елементу міжнародно-правового статусу біженців, а також сформулювати рекомендації щодо вирішення проблем, пов'язаних із захистом прав біженців в міжнародному та національному праві.

Виклад основного матеріалу. У сучасному міжнародному праві наріжним каменем є принцип поваги до прав людини, тому чинна система міжнародно-правових норм і принципів, закріплених у договорах універсального та регіонального характеру, насамперед, визначає стандарти у сфері прав людини, яких мають дотримуватися всі суб'єкти міжнародного права [2; 186–208]. Варто підтримати доволі поширену точку зору про те, що сучасне міжнародне право біженців – Refugee Law – поступово із інституту міжнародного права людини перетворюється у самостійну галузь міжнародного права і представляю собою сукупність норм і принципів, призначення яких полягає в захисті інтересів особливої, найбільш вразливої групи осіб. Приміром, на офіційному сайті ООН Refugee Law (право біженців) трактується як надання міжнародного захисту біженцям на основі принципів верховенства права і поваги

до прав людини відповідно до міжнародних актів про біженців і інших документів з прав людини [3].

Принципи міжнародно-правового статусу біженців, це, безумовно, керівні ідеї, основоположні застави, які визначають сутність та зміст правового становища цієї групи учасників відносин у рамках міжнародного права, обмежують поведінку держав з метою дотримання й поваги до прав біженців, виконують утворювальні функції правозахисної системи, а також регламентують компетенцію держави у застосуванні норм щодо біженців. Важливо те, що за допомогою процедури імплементації міжнародного права у внутрішньодержавне, міжнародно-правові принципи статусу біженців переходять на рівень принципів права конкретної держави, але при цьому не втрачають своєї міжнародно-правової якості [4; 82].

Не можна не підтримати думку про те, що усю сукупність принципів міжнародно-правового статусу біженців можна поділити на дві групи: – загальні, які виходять із природно-правової концепції прав людини, є визнаними всіма цивілізованими народами, у силу чого набувають характер універсальності та вважаються стандартом для країн різних регіонів світу; – спеціальні, які спільно розроблені державами для захисту біженців і є основою для реалізації матеріальних і процесуальних норм права біженців [5].

Найбільш вагомими, формуючими підвалини для розвитку спеціальних принципів міжнародно-правового статусу біженців, є наступні загальні принципи: – принцип поваги до прав людини, зміст якого полягає в зобов'язанні держав шляхом спільних і самостійних дій сприяти всезагальній повазі і дотриманню прав людини і основних свобод (Статут ООН (ст. 1), Преамбула Загальної декларації прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ст. 2, 5) тощо); – принцип рівності та заборони дискримінації, який передбачає вільність і рівність всіх людей від народження, рівність перед законом без будь-якої дискримінації (Статут ООН (ст. 1), Загальна декларація прав людини (ст. 1, 2, 18, 19), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ст. 2, 14, 18, 19), Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок тощо, Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або переконань). Відповідно до визначення дискримінації Комітетом ООН з прав людини (Зауваження загального порядку №18: недискримінація, XXXVII сесія (1989), п. 7) дискримінація – це будь-яка відмінність, виключення, обмеження або перевага за ознакою раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних або інших поглядів, національного або соціального походження, майнового стану, наро-

дження або іншої обставини, яка має на меті або наслідком знищення чи применшення визнання, використання або здійснення всіма особами на рівних умовах усіх прав і свобод [6].

Вказане тлумачення Комітетом ООН з прав людини принципу заборони дискримінації важливо для осмислення причин переслідування, в силу яких особа може бути визнана біженцем. Адже перераховані у ст. 3 Конвенції про статус біженця ознаки, за якими забороняється дискримінація, є невичерпними і певною мірою застарілими. Наприклад, в останні роки особи вимушені покинути домівку із-за переслідування їх з мотивів хвороби на ВІЛ-СНІД, а також рятуючись від екологічних катастроф [7; 60–67]. Варто зазначити, що УВКБ ООН проводить значну роботу, спрямовану на подолання дискримінації та гендерної нерівності та швидкої інтеграції біженців в суспільне життя держави-перебування. Зокрема, у 2017 р. з метою досягнення соціальної та культурної згуртованості в 13 містах Європи було проведено фестивалі їжі біженців та продовжено серії потужних медіа-історій «Незнайомець» (розповіді про біженців і їх родини) [8].

Принципи поваги до прав людини, рівності та заборони дискримінації є фундаментальними для реалізації біженцями прав на спеціальних засадах, які визначають сутність та зміст правового становища цієї групи учасників правовідносин.

Безсумнівно, засадничим спеціальним принципом міжнародно-правового статусу біженців є принцип невисилки (non-refoulement). Становлення даного принципу пов'язано із визнанням міжнародною спільнотою загострення проблеми біженців у ХХ столітті. Принцип невисилки вперше був закріплений в ст. 3 Конвенції про міжнародний статус біженців (1933 р.) [9]. Після заснування ООН Генеральна Асамблея уповноважила УВКБ надавати допомогу біженцям, які мають право на захист за попередніми договорами та домовленостями. В останні роки ООН визнала наявність зв'язку між принципом non-refoulement і захистом прав людини, підкреслюючи, що цей кардинальний принцип захисту біженців поступово набуває характеру імперативної норми міжнародного права [7; 157–159]. Важливість і значення принципу non-refoulement (включаючи заборону відмови у пропуску через кордон), як наріжного каменю в міжнародному захисті біженців і норми jus cogens, підтверджено і в регіональній угоді – Картахенській Декларації про біженців (п. 5, ч. III) [10].

Так, принцип невисилки є основою для реалізації права людини шукати і користуватися притулком, визнаним у ст. 14 Загальної декларації прав людини. У Декларації про захист всіх осіб від насильницького зникнення Генеральної Асамблеї ООН (ст.8) закріплено заборону для держав висилати, повертати

чи видавати будь-яку особу іншій державі, якщо існують серйозні підстави вважати, що цій особі загрожує небезпека стати жертвою насильницького зникнення. Крім того, принцип non-refoulement міститься і в інших багатосторонніх універсальних та регіональних угодах у сфері прав людини (Четвертій Женевській конвенції про захист цивільного населення під час війни (ст. 45), Декларації ООН про територіальний притулок (ст. 3), Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких і нелюдських або таких, що принижують гідність, видах поводження і покарання (ст. 3) та інш.).

Сутність принципу невисилки полягає у забороні примусової висилки або повернення біженців будь-яким способом до кордонів країни, де існує загроза їх життю чи свободи із-за раси, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань (ч. 1 ст. 33 Конвенції про статус біженця) [11]. На практиці це вимагає від держав надавати особам, які шукають міжнародного захисту доступу до своєї території, а також створювати справедливі та ефективні процедури надання притулку або механізми групового захисту винятково в умовах масштабного притоку біженців [8]. Заборона примусової висилки або повернення біженців є частиною міжнародного звичаєвого права, що передбачає накладання на держави зобов'язання поважати даний принцип, навіть, якщо останні не є учасниками Конвенції про статус біженців [12].

Разом з тим, Конвенція про статус біженців не містить конкретних керівних механізмів реалізації принципу non-refoulement. Держави лише зобов'язані добросовісно вживати необхідних заходів для гарантування біженцям їх невисилки. Не чіткість положень Конвенції про статус біженців викликала концептуальний розрив між міжнародним правом біженців і внутрішньодержавною практикою його застосування. Відсутність стандартизованого підходу до тлумачення та визначення відповідної процедури у національному праві надає можливість державам суб'єктивно тлумачити принцип non-refoulement, виходячи із мотивів доцільності та збалансованого розподілу тягаря прийому й облаштування біженців. Крім того, немає одноманітного трактування сфери зобов'язань, які виходять із ст. 33 Конвенції про статус біженців. На сучасному етапі дана особливість зумовила виникнення чотирьох основних внутрішньодержавних підходів до реалізації принципу non-refoulement [13].

Підхід перший ґрунтується на абсолютному суверенітеті держави і передбачає право держави не нести зобов'язань щодо сприяння прибуттю біженців на свою територію. Зважаючи на це, такі держави вважають, що ст. 33 Конвенції надає їм право вживати заходи, які обмежують доступ потенційних біжен-

ців до кордонів держави. Зокрема, направляти своїх представників до країн, так би мовити, «постачальників біженців» задля здійснення процедур їх попереднього ввезення. Наприклад, в США Берегова охорона перехоплює судна з біженцями у відкритому морі та повертає їх на батьківщину, на кордоні із Мексикою побудована Американсько-мексиканська стіна протяжністю 1078 кілометрів. При такому підході принцип невисилки є основою реалізації прав лише таких біженців, які потрапили на кордони приймаючої держави (рішення Британського апеляційного суду у справі про європейські права ромів, рішення Верховного Суду США у справі США проти Гаїті).

Другий підхід – колективний, до застосування принципу non-refoulement характеризується серією механізмів, закріплених багатосторонніми та двосторонніми угодами, що використовуються державами для переміщення біженців з однієї держави до іншої. Перерозподіл біженців здійснюється за двома основними правилами: «перша країна прибуття» та «третя безпечна країна». Прикладом застосування першого правила є практика держав-членів ЄС, в яких Дублінська конвенція (із згодом Дублінський регламент) фіксує вимогу до першої країни прибуття розглядати звернення про надання статусу біженця. Зазначимо, що наразі вживання правила «перша безпечна країна» в державах-членах ЄС піддається гострій критиці. Так, на саміті ЄС з проблем мігрантів, який проходив в червні 2018 р., Президент Французької Республіки Е. Макрон закликав реформувати процедуру Дубліна і вирішувати міграційну кризу, базуючись на співпраці не всіх 28 держав ЄС, а тільки частини країн, готових взяти на себе відповідальність у цьому питанні [14]. Щодо правила «третя безпечна країна», то його запровадження дозволяє державам відправляти заявника до тієї країни, в якій особа подала заяву про надання притулку. Приміром, правило «третьої безпечної країни» впроваджено в канадський Закон про імміграцію і надає можливість уряду відхилитися від забезпечення принципу non-refoulement.

Третій підхід, так званий, «перекручений колективний», передбачає вживання країнами таких процедур, які дозволяють уникнути розгляду заяви про надання притулку, тим самим позбавляючи особу законно проживати в країні перебування і надаючи державі право висилати біженців. Наприклад, у Франції навколо аеропортів, через які потрапляє значна кількість біженців, сформовані «транзитні зони». Якщо раніше на осіб, які знаходилися в межах «транзитних зон» не розповсюджувались гарантії забезпечення прав і свобод, то на сучасному етапі Конституційна Рада Французької Республіки зобов'язала розглядати заяви про надання притулку, поданих у межах «транзитної зони» в певних ситуа-

ціях. Європейський суд з прав людини неодноразово критикував французькі «транзитні зони», підкреслюючи, що вони є територією Франції, і держава має виконувати зобов'язання, взяті на себе у зв'язку з приєднанням Франції до Конвенції про статус біженців. Зокрема, у рішенні по справі *Amuur v. France* (Application no 19776/92, 25 June 1996) затримання в «транзитній зоні» було визнано позбавленням волі [15].

Четвертий – вузький підхід до визначення змісту принципу *non-refoulement*, подібний до першого, надає можливості використовувати неоднозначність положень Конвенції по статус біженців і висилати осіб, навіть після отримання ними статусу біженців. Ключовим аргументом є те, що біженцями вважаються лише такі особи, які підпадають під критерії ч. 1 ст. 33 Конвенції по статус біженців. Тому, лише певна частина біженців може розраховувати на застосування принципу невисилки, інші будуть примусово повернуті, якщо держава перебування визначить, що страх сам по собі не є достатнім для обґрунтування реальної загрози для життя або свободи особи. Прикладами застосування даного підходу до тлумачення принципу *non-refoulement* є судова практика Австралії та Нової Зеландії [13].

Наступним спеціальним принципом, сутність якого виходить із принципу *non-refoulement*, є принцип невидачі (*non-expulsion*). Зважаючи на це, принцип *non-expulsion* прямо не визначений у тексті Конвенції про статус біженців, але із змісту вказаного міжнародного акту можна зробити висновок про існування заборони на видачу переслідуваних осіб на запит держав. Аналіз статей 32 і 33 Конвенції про статус біженців надає можливості науковцям стверджувати про правову можливість видачі біженців тільки у виняткових ситуаціях, якими є загроза безпеці країни-притулку та здійснення біженцем особливо тяжкого злочину [4; 85–86]. Разом з тим, Європейська конвенція про видачу правопорушників (ст. 3) забороняє видачу правопорушника, якщо запит про видачу правопорушника за вчинення звичайного кримінального правопорушення був зроблений з метою переслідування або покарання особи на підставі її раси, релігії, національної приналежності чи політичних переконань або що становище такої особи може бути зашкоджене з будь-якої з цих причин [16]. У будь-якому випадку висилка або видача таких біженців проводитиметься лише на виконання рішень, винесених у судовому порядку (ч. 2 ст. 32 Конвенції статус біженця) [11].

Фундаментальність принципу *non-expulsion* для забезпечення прав біженців було визнано УВКБ ООН. Зокрема, у Висновку № 17 «Проблеми видачі, які впливають на становище біженців» Виконавчого комітету УВКБ ООН вказано на необхідність захи-

щати біженців від видачі країні, в якій є вагомі підстави особі побоюватися переслідувань із-за причин, перелічених у ст. 1 А (2) Конвенції про статус біженців. Одночасно наголошується потреба у захисті від видачі і осіб, які відповідають критеріям визначення біженця, але не підпадають під ст. 1 (F) (b) цієї Конвенції. Важливість принципу невидачі для забезпечення прав біженців неодноразово підкреслював і Європейський суд з прав людини в своїх рішеннях. Так, Європейський суд з прав людини підтверджує право держав відповідно до міжнародних зобов'язань контролювати в'їзд, проживання та видачу (*expulsion*) іноземців (приміром, *Hirsi Jamaa and Others v. Italy* № 27765/09, § 113, ЄКПЛ 2012; *Üner v. the Netherlands* № 46410/99, § 54, ЄКПЛ 2006-XII та ін.). Проте видача іноземця може стати підставою для розгляду Європейським судом з прав людини скарги на порушення прав, гарантованих ст. 3 Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Тому, держава-перебування біженця несе відповідальність за встановлення суттєвих підстав, згідно з якими видана особа зіткнеться з реальним ризиком бути підданою катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню. У такому випадку ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод передбачає зобов'язання держави не депортувати цю особу до іншої країни (див. справу *Saadi v. Italy* № 37201/06, § 124-125, ЄКПЛ 2008 р.) [17]. Отже, виходячи із міжнародних принципів *non-refoulement* і *non-expulsion* примусова репатріація та депортація біженця заборонена, за виключенням виняткових ситуацій.

Фундаментальним підґрунтям принципу добровільної репатріації є право кожної людини покинути будь-яку країну, включаючи свою власну, і повертатися в свою країну, що підтверджено універсальними багатосторонніми міжнародними угодами (Загальна декларація прав людини (п. 2, ст. 13), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ч. 4, ст. 12), Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (п. (d) (ii), ст. 5) [18]. Тому, неможна не погодитися із думкою, що принцип добровільної репатріації являє собою одну з кардинальних засад гарантування прав людини, зокрема і біженців [19; 12–13]. Добровільна репатріація – це особисте волевиявлення і індивідуальне бажання біженця повернутися на батьківщину. Держави мають створити безпечні умови для біженця залишити країну, зокрема юридичної безпеки (оголошення амністії, надання гарантій особистої безпеки), фізичної безпеки (захист маршрутів, відгороджених демаркаційними лініями), а також майнової безпеки (надання доступу до засобів існування) [4; 82].

Варто зазначити, що у Конвенції про статус біженців та Протоколі до неї принцип добровільної репатріації не знайшов безпосереднього відображення. Втім зміст даного принципу виходить із розуміння тимчасовості статусу біженця, який може припинитись за умови добровільного повторного використання особою захисту країни своєї громадянської належності, або добровільного повторного набуття громадянства країни походження, або добровільного повторного влаштування в країні, яку особа залишила, або за межами якої особа перебувала через побоювання щодо переслідувань (ст. 1 (С) п. 1, 2, 4) [11]. Міжнародним спеціальним актом щодо захисту прав біженців, в якому прямо передбачено принцип добровільної репатріації, є регіональна угода – Конвенція Організації Африканської Єдності, що регулює конкретні аспекти проблем біженців в Африці (ст. V «Добровільна репатріація»). Зокрема, в ній закріплено зобов'язання держав поважати волю біженця повернутися до дому, при цьому країна притулку у співпраці із країною походження мають вживати необхідних заходів для безпечного повернення та сприяти переселенню [20].

Згідно з ст. 34 Конвенції про статус біженців держави мають сприяти прискоренню інтеграції біженців у суспільне життя [11]. У зв'язку з цим, реалізація принципу возз'єднання сімей біженців стає важливою частиною цього інтеграційного процесу, адже родина грає вагомий роль в житті кожної людини. В умовах переслідування і складних економіко-соціальних обставинах дуже часто члени родини змушені обирати різні маршрути міграції, виїжджати із країни в різний час та окремо. Разом з тим, хаотичне примусове переміщення, як правило, є тимчасовим, оскільки біженці, як найбільш вразлива група осіб, потребують особливого фізичного догляду й надійної емоційної підтримки. Для біженців державні соціальні інститути стають недоступними, тому сім'я стає для цієї категорії осіб основним засобом задоволення мінімальних людських потреб.

У Висновку № 24 «Возз'єднання сім'ї» Виконавчого комітету УВКБ ООН вказано зобов'язання країни притулку та країни походження підтримували

зусилля УВКБ ООН з метою забезпечення швидкого возз'єднання сімей біженців шляхом: – надання дозволу на виїзд членам сім'ї біженців; – застосування ліберальних критеріїв для визначення тих членів сім'ї, які можуть бути прийняті з метою сприяння всебічному возз'єднання сім'ї; – прийняття рішення про возз'єднання сім'ї за відсутності документального підтвердження формальної дійсності шлюбу; – сприяння особливим заходам допомоги голові родини щодо вирішення економічних і житлових проблем в країні притулку та ін. [21].

Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях (*Mugenzi v. France* (Application No. 52701/09), 10 July 2014, *Tanda-Muzinga v France* (Application No 2260/10, 10 July 2014 та ін.) щодо порушення прав людини, гарантованих ст. 8 Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, підкреслив наступне. Возз'єднання сім'ї є фундаментальним принципом реалізації права осіб, які втекли від переслідувань, на відновлення нормального життя. Тому, процедури возз'єднання сімей мають бути гнучкими, оперативними та ефективними [22].

Висновки. Безумовно, перелічені принципи виконують утворювальні функції системи міжнародного захисту осіб, визнаних світовою спільнотою біженцями, і виходять із змісту загально визнаних принципів міжнародного права, які є головним критерієм правомірності всіх міжнародно-правових норм. На нашу думку, безпосередньо формують сутність та зміст правового становища фізичних осіб – учасників відносин у рамках міжнародного права біженців наступні загальні і спеціальні принципи. Загальними принципами є повага до прав людини, рівність та заборона дискримінації. До спеціальних слід віднести: принципи невисилки (*non-refoulement*), невидачи (*non-expulsion*), добровільної репатріації та возз'єднання сімей біженців. Щодо інших, зазначених в різних працях вченими, то, вони є засадами співпраці інших суб'єктів міжнародного права – міжнародних організацій і держав (розподіл тягара прийому й облаштуваності біженців усіма державами) та процесуальними гарантіями (оперативне і гуманне визначення статусу біженців).

ЛІТЕРАТУРА

1. Козинець І. Г., Козинець О. Г. Права біженців в контексті прав людини в сучасному світі. *Актуальні проблеми сучасної юриспруденції*. 2017. № 2. Т. 2. С. 21–24.
2. Міжнародне право : навч. посібник / За ред. М. В. Буромського. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 336 с.
3. Refugee Law. URL: <https://www.un.org/ruleoflaw/thematic-areas/international-law-courts-tribunals/refugee-law/>
4. Гончаренко О. А. Статус біженця в міжнародному праві : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2005. 182 с.
5. Антонович М. Міжнародна система захисту прав людини: крізь призму України. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2752/Antonovych_Mizhnarodna_systema_zakhystu2.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

6. Що таке дискримінація? URL: <http://amnesty.org.ua/materiali/materiali-kampaniyi/shho-take-diskriminatsiya/>.
7. Гудвін-Гілл Г. С. Статус беженца в международном праве / под ред. М.И. Левиной; пер. с англ. А.В. Иванченкова. Москва: ЮНИТИ: Регион. Представительство Упр. Верхов. комиссара ООН по делам беженцев в Рос. Федерации; Будапешт: Colpi, 1997. 647 с.
8. Note on international protection. Executive Committee of the High Commissioner's Programme Standing Committee 72nd meeting. URL: <http://www.unhcr.org/5b2b71457.pdf>.
9. Convention Relating to the International Status of Refugees. URL: <http://www.refworld.org/docid/3dd8cf374.html>.
10. Картахенская Декларация о беженцах. URL: <http://hrlibrary.umn.edu/russian/asylum/Rkartahendecl.html>.
11. Конвенція про статус біженця: Міжнародний документ. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_011.
12. Protecting Refugees/ A field guide for NGOs online. URL: <http://www.unhcr.org/3bb9794e4.pdf>.
13. D'Angelo E. F. Notes Non-Refoulement: The Search for a Consistent Interpretation of Article 33 VANDERBILT JOURNAL OF TRANSNATIONAL LAW. 2009. Vol. 42:279. P. 279–315. URL: https://wp0.vanderbilt.edu/wp-content/uploads/sites/78/DAngelo-final_x.pdf.
14. Макрон: Міграційна криза в ЄС переросла в політичну. URL: <https://hromadske.ua/posts/makron-mihratsiina-kryza-v-yes-pererosla-v-politychnu>.
15. Amuur v. France (Application no 19776/92, 25 June 1996). URL: <http://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/ecthr-amuur-v-france-application-no-1977692-25-june-1996>.
16. Європейська конвенція про видачу правопорушників: Міжнародний документ. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_033.
17. Non-refoulement as a Principle of International Law and the Role of the Judiciary in its Implementation. Judicial Seminar 2017. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Seminar_background_paper_2017_ENG.pdf.
18. Загальна декларація прав людини: Міжнародний документ від 10.12.1948 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
19. Зинченко Н.Н. Миграционное право в международно-правовой доктрине и практике: становление и перспективы развития : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 2012. 48 с.
20. OAU Convention governing the specific aspects of refugee problems in Africa. URL: <http://www.unhcr.org/about-us/background/45dc1a682/oau-convention-governing-specific-aspects-refugee-problems-africa-adopted.html>.
21. Conclusions adopted by the executive committee on the international protection of refugees 1975–2009 (Conclusion No. 1–109). URL: <http://www.refworld.org/pdfid/4b28bf1f2.pdf>.
22. Realising the right to family reunification of refugees in Europe. URL: <https://rm.coe.int/prems-052917-gbr-1700-realising-refugees-160x240-web/1680724ba0>.

REFERENCES

1. Kozynets, I.H., Kozynets, O.H. (2017). Prava bizhentsiv v konteksti prav liudyny v suchasnomu sviti. *Aktualni problemy suchasnoi yurysprudentsii*, 2, Vol. 2, 21–24 [in Ukrainian].
2. Buromenskyi, M.V. (Ed.). (2006). Mizhnarodne pravo. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
3. Refugee Law. URL: <https://www.un.org/ruleoflaw/thematic-areas/international-law-courts-tribunals/refugee-law/>.
4. Honcharenko, O.A. (2005). Status bizhentsia v mizhnarodnomu pravi. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Antonovych M. Mizhnarodna systema zakhystu prav liudyny: kriz pryzmu Ukrainy. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2752/Antonovych_Mizhnarodna_systema_zakhystu2.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
6. Shcho take dyskryminatsiia? URL: <http://amnesty.org.ua/materiali/materiali-kampaniyi/shho-take-diskriminatsiya/>.
7. Gudvin-Gill, G.S. (1997). Status bezhenca v mezhdunarodnom prave. Moscow: JuNITI: Region. Predstavitel'stvo Upr. Verhov. komissara OON po delam bezhencev v Ros. Federacii; Budapesht: Colpi [in Russian].
8. Note on international protection. Executive Committee of the High Commissioner's Programme Standing Committee 72nd meeting. URL: <http://www.unhcr.org/5b2b71457.pdf>.
9. Convention Relating to the International Status of Refugees. URL: <http://www.refworld.org/docid/3dd8cf374.html>.
10. Kartahenskaja Deklaracija o bezhencah. URL: <http://hrlibrary.umn.edu/russian/asylum/Rkartahendecl.html>.
11. Konventsiiia pro status bizhentsia. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_011.
12. Protecting Refugees/ A field guide for NGOs online. URL: <http://www.unhcr.org/3bb9794e4.pdf>.
13. D'Angelo E. F. Notes Non-Refoulement: The Search for a Consistent Interpretation of Article 33 VANDERBILT JOURNAL OF TRANSNATIONAL LAW. 2009. Vol. 42:279. P. 279–315. URL: https://wp0.vanderbilt.edu/wp-content/uploads/sites/78/DAngelo-final_x.pdf.

14. Makron: Mihratsiina kryza v YeS pererosla v politychnu. URL: <https://hromadske.ua/posts/makron-mihratsiina-kryza-v-yes-pererosla-v-politychnu>.
15. Amuur v. France (Application no 19776/92, 25 June 1996). URL: <http://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/ecthr-amuur-v-france-application-no-1977692-25-june-1996>.
16. Yevropeiska konventsiiia pro vydachu pravoporushnykiv. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_033.
17. Non-refoulement as a Principle of International Law and the Role of the Judiciary in its Implementation. Judicial Seminar 2017. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Seminar_background_paper_2017_ENG.pdf.
18. Zahalna deklaratsiia prav liudyny vid 10.12.1948 r. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
19. Zinchenko, N.N. (2012). Migracionnoe pravo v mezhdunarodno-pravovoj doktrine i praktike: stanovlenie i perspektivy razvitiia. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Moscow [in Russian].
20. OAU Convention governing the specific aspects of refugee problems in Africa. URL: <http://www.unhcr.org/about-us/background/45dc1a682/oau-convention-governing-specific-aspects-refugee-problems-africa-adopted.html>.
21. Conclusions adopted by the executive committee on the international protection of refugees 1975–2009 (Conclusion No. 1–109). URL: <http://www.refworld.org/pdfid/4b28bf1f2.pdf>.
22. Realising the right to family reunification of refugees in Europe. URL: <https://rm.coe.int/prems-052917-gbr-1700-realising-refugees-160x240-web/1680724ba0>.

ЧУЄНКО В. І.,

аспірантка кафедри міжнародного права Національного юридического університета
імені Ярослава Мудрого

ПРИНЦИПЫ МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОГО СТАТУСА БЕЖЕНЦЕВ

В статье рассмотрены принципы правового статуса беженцев, как один из элементов их международно-правового статуса, который определяет сущность и содержание правового положения этой категории лиц в рамках международного права. Принципы правового статуса беженцев ограничивают государства с целью соблюдения и уважения прав беженцев, выступают в качестве основы правозащитной системы беженцев, а также регламентируют компетенцию государств в применении норм относительно беженцев.

Ключевые слова: беженцы, принципы, международно-правовой статус беженцев, защита беженцев, права человека.

CHUIENKO V. I.,

PhD student of the International Law Department of Yaroslav Mudryi National Law University

THE PRINCIPLES OF THE REFUGEES' INTERNATIONAL LEGAL STATUS

Problem setting. The global and topical nature of refugee rights requires clear and comprehensive international legal regulation of the status of this group of people. The current situation is fuelled by many factors: – by some outdated content of the basic documents in this area; – by the emergence of new regional mechanisms for the defence of the refugees rights; – by the refusal of countries to recognize international standards in this area and share a joint responsibility for the life and security of such persons; – by the spread in developed countries of the policy of “control” migration flows from the so – called “Third World countries»; – by significant difference between the legal refugees status, captured in international agreements, and its actual situation; – by significant growth in the early XXI century of the scale of migration in different regions of the world, caused by the instability of political, socio-economic development and the emergence of new armed conflicts.

Analysis of recent researches and publications. The question of refugees' international legal status and the analysis of the principles of the status of the corresponding category is the subject of such foreign and Ukrainian scientists, as Grabar N. M. Goncharenko O. A., Goodwin-Gill G. S., Kotliar O. I., Kozinets G. I., Mun P. G., Poiedynok O. G., Sirant M. M. and others.

Target of research is to analyse modern approaches to the definition of the diversity of the principles of the refugees' legal status in international law, as part of the refugees' international legal status, as well as to formulate recommendations on solving problems related to the defence of the refugees' rights in international and national law.

Article's main body. The article deals with two groups of principles of refugees' international legal status: general, which are based on the natural legal concept of human rights, recognized by all civilized nations, and which acquire the character of universality and are considered as a standard for countries in different regions of the world; and special, which are jointly developed by countries to protect refugees and are the basis for the implementation of material and procedural legal standards of refugee law.

Conclusions and prospects for the development: Following general and specific principals directly form the nature and content of the legal situation of private entity – participants of relations in the framework for international refugee law. General principles are respect for human rights, equality and non-discrimination. Special ones include: principles of non-refoulement, non-expulsion, voluntary repatriation and reunification of refugee families. The others mentioned in the various works of scientists are rather the principles of cooperation of other subjects of international law – international organizations and countries (allocation of such commitments as reception and resettlement of refugees by all countries) and procedural guarantees (prompt and humane determination of the refugees' status).

Keywords: refugees, principles, refugees' international legal status, refugee protection, human rights.